

ΤΟΥ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ ΟΙ ΣΤΡΑΤΕΣ

τεύχ. 63-Αύγουστος '06

Από τεύχος σε τεύχος

...Κρήτη

Μια Κεριακή θα στολιστώ, πριχού να μπει ο Μάης,
ν' αφήσω δρόμους πίσω μου κι όλες τσι πολιτείες,
να πάρω δίπλα τα βουνά τα όρη ίσια πάνω,
να βγώ στην πιο ψηλή κορφή, στην πιο ν-απάνω βίγλα.
Ν' ακούσω ανάρια τη βοή του Λιβυκού πελάγους
κι αν ξεμπαρκάραν πειρατές 'ς τση Γαύδος τ' ακρογιάλια.
Να φρουκαστώ όθεν τα Χανιά, 'ς τον κόλπο της Κισσάμου
αν μάζεψε τα δίχτυα ν-του ο μελωδός ο Τζέκας.
Να ιδώ τα Λασηθιώτικα ανέ ν-τα δέρνει νότος
κι αν οι Μαδάρες ντύθηκαν πάλι με φρέσκο χιόνι.
Να σε βιγλίσω από ψηλά Κρήτη, να σε θαμάξω,
να ξεστρατίσει ο λογισμός, το νου να ντολαντίσω.
Κι όπως περνά απ' τα μάθια μου η μαγική σου εικόνα
να μου χαϊδεύουνε τ' αυτιά οι στίχοι του Κορνάρου.
Καθώς σ' αποθαμάζομαι και σε 'ποκαμαρώνω,
ένα ν-αέρι ερωντικό ν' ανοίξει τα πανιά μας.
Εσύ να πιάσεις τα κουπιά κι εγώ να τιμονεύγω,
να αλαργοξοριστούμενε σ' άλλους γιαλούς να πάμε.
Να μας-ε φέγγει τσι νυχτιές του Αρκαδιού η λάμψη
και να μας-ε βαστά ρυθμό του Ροδινού η λύρα.
Με δίχως χάρτες ναυτικούς πυξίδα και κουμπάσο,
όρτσα μαζί στον άνεμο σ' ωκεανούς αγνώστους,
αλάργο 'που το σήμερα και κείνα τ' αθρωπάκια...

Μήτσος Σταυρακάκης

«Στων αναμνήσεων την εξορία (Λόγος έφιππος)»

ντολατίζω= μπερδεύω, ξεγελώ
κουμπάσο= ο διαβήτης

Απεβίωσε ο Αρχιεπίσκοπος Τιμόθεος

Την 26^η Ιουλίου 2006 απεβίωσε ο αοίδιμος Αρχιεπίσκοπος Κρήτης Τιμόθεος σε ηλικία 91 ετών.

Ο κυρός Τιμόθεος «κατά κόσμον» Μιχαήλ Παπουτσάκης, γεννήθηκε στις 25-3-1915 στο χωριό Γαβαλομούρι Κισάμου Χανίων. Από ηλικία τεσσάρων ετών ήταν ορφανός από τον πατέρα του Κωνσταντίνο και η μητέρα του τον μεγάλωσε με χριστιανικές αρχές. Η ίδια αργότερα έγινε μοναχή με το όνομα Ανθούσα.

Ο εκδημήσας Αρχιεπίσκοπος έχει σημαντικό συγγραφικό, κοινωνικό και εκκλησιαστικό

έργο.

Την 28^η Μαΐου 1956 εκλέγεται Επίσκοπος Γορτύνης και Αρκαδίας και στις 10-3-1978 Αρχιεπίσκοπος Κρήτης σε διαδοχή του εκδημήσαντος Αρχιεπισκόπου Ευγενίου. Η κηδεία του έγινε στον Ι. Μητροπολιτικό ναό του Αγίου Μηνά Ηρακλείου και ο ενταφιασμός του με δική του έγγραφη υπόδειξη στο Ησυχαστήριο της Αγ. Φωτεινής Ελληνοπεραμάτων, το οποίο ίδρυσε ο ίδιος.

Νέος Αρχιεπίσκοπος Κρήτης ο από Κυδωνίας και Αποκορώνου Ειρηναίος

Νέος Αρχιεπίσκοπος Κρήτης εξελέγη στις 31-8-2006 από το Οικουμενικό Πατριαρχείο ο Μητροπολίτης Κυδωνίας και Αποκορώνου Ειρηναίος. Ο νέος Αρχιεπίσκοπος Ειρηναίος Αθανασιάδης γεννήθηκε το 1933 στο χωριό Μυξόρρουμα της επαρχίας Αγίου Βασιλείου Ρεθύμνης. Το 1975 εξελέγη από την Ιερά Επαρχιακή Σύνοδο της Εκκλησίας Κρήτης Μητροπολίτης Κυδωνίας και Αποκορώνου. Η χειροτονία του έγινε στις 23 Φεβρουαρίου μνήμη του Αγίου Πολυκάρπου, Επισκόπου Σμύρνης, στον Άγιο Μηνά Ηρακλείου και η ενθρόνισή του στις 5 Μαρτίου του ίδιου έτους στην έδρα της Μητροπόλεώς του, τα Χανιά.

Ο νέος Αρχιεπίσκοπος απολαμβάνει το σεβασμό και την εκτίμηση ενώ είναι σημαντικό το έργο που έχει επιτελέσει στη μητρόπολή του.

Η ενθρόνιση έγινε στις 24 Σεπτεμβρίου 2006 στον Ι. Μητροπολιτικό Ναό Αγίου Μηνά Ηρακλείου.

Η επέτειος της Μάχης της Κρήτης

Τιμήθηκε από την Αδελφότητα Κρητών Ρόδου, το Μάιο που πέρασε, η 65^η επέτειος της Μάχης της Κρήτης. Ο προγραμματισμένος εορτασμός της επετείου στις 14-5-2006 στον Ίστριο ματαιώθηκε, λόγω του ξαφνικού θανάτου του μέλους της Αδελφότητας Δημητρίου Παπαδάκη, παραμονές της εκδήλωσης. Στον Ιερό Ναό Ευαγγελισμού Ρόδου έγινε την Κυριακή 14-5-2006 επιμνημόσυνη δέηση για τους ήρωες της Μάχης και της αντίστασης της Κρήτης με την παρουσία μελών και φίλων της Αδελφότητας.

Τον πανηγυρικό της ημέρας εκφώνησε η καθηγήτρια Κατερίνα Σφακιανάκη η οποία αναφέρθηκε στο ιστορικό της πιο παράδοξης μάχης του 2^{ου} παγκοσμίου πολέμου.

Στη συνέχεια, κατατέθηκε στεφάνι στο Βωμό της Πατρίδας από τον Πρόεδρο Γιάννη Νιωτάκη και προσφέρθηκε καφές στη στέγη της Αδελφότητας.

Ο «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης» συγκίνησε όλους τους θεατές

Εντυπωσιακή υποδοχή από το κοινό της Ρόδου είχε το θεατρικό έργο «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης», το οποίο ανέβασε τον Ιούνιο η Θεατρική Ομάδα της Αδελφότητας Κρητών στη Ρόδο καθώς και σε Δήμους του νησιού. Πολύ κολακευτικά ήταν και τα σχόλια του τύπου για το έργο.

Η παρουσίαση του θεατρικού αυτού έργου στις 16,17 και 18-6-2006 στο θερινό θέατρο ΡΟΔΟΝ, ήταν ενταγμένη στις εκδηλώσεις με τις οποίες η Αδελφότητα Κρητών τίμησε φέτος την 65η επέτειο της Μάχης της Κρήτης.

Το έργο «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης» αναφέρεται στη ζωή ενός μουσουλμάνου, του Σαλή, ο οποίος έζησε στα Χανιά πριν από ενενήντα περίπου χρόνια και ήταν ένας φάρος ανθρωπιάς και αγάπης προς τους συνανθρώπους του.

Συγγραφέας του έργου είναι η καθηγήτρια Ελένη Μερκενίδου. Το θεατρικό έργο της κ. Μερκενίδου είναι ένα καταστάλαγμα των αρετών του ανθρώπου ο οποίος αγαπά τον συνάνθρωπό του «ως εαυτόν» και το έχει κάνει τρόπο ζωής. Είναι ένα κείμενο τρυφερό και συνάμα αισιόδοξο που δίνει τροφή στην ψυχή του ανθρώπου και επιβεβαιώνει την ξεχωριστή θέση που έχει στη συμπαντική δημιουργία.

Η κ. Μερκενίδου παρακολούθησε τις παραστάσεις του «Σαλή» στη Ρόδο, εκφράζοντας τα θετικά της σχόλια σε όλους τους συντελεστές του θεατρικού έργου.

Η σκηνοθεσία ήταν του Γιάννη Φλώρου, ο οποίος σε κάθε καινούργιο θεατρικό έργο της Ομάδας καταγράφει και μια επιτυχημένη θεατρική δημιουργία.

Τα σκηνικά και η αφίσα είχε επιμεληθεί ο Σταμάτης Κούρος δημιουργώντας ατμοσφαιρικά το λιμάνι των Χανίων όπου διαδραματίζονταν το έργο.

Τους ρόλους του έργου ερμήνευσαν οι ηθοποιοί της Ομάδας που, κατά τη διάρκεια της πορείας της τώρα και δεκαεπτά χρόνια, έχουν δώσει μια πλειάδα επιτυχημένων θεατρικών έργων.

Ξεχώρισε ο ρόλος του Σαλή ερμηνευμένος από τον Γιώργο Ψαρολογάκη. Με ξεχωριστή ευαισθησία το παζλ των ηθοποιών του έργου συμπλήρωσαν οι Μάριος Καλογεράκης, Μανώλης Καλογεράκης, Νίκος Κουρουπάκης, Σούλα Αλεξάκη-Ζανεσή, Νικηφόρος Στρατήγης, Ευγενία Στεφανάκη, Ρούλα Ράπτη, και Γιάννης Νιωτάκης.

Η επιμέλεια των κουστουμιών ήταν της Ελένης Γονάκη-Αρφαρά, τον ήχο φρόντιζε ο Βαγγέλης Κορακάκης, ενώ την ευθύνη της παράστασης είχε ο Αντώνης Ευαγ. Ξεπαπαδάκης.

Τους στίχους της Ελένης Μερκενίδου είχε μελοποιήσει με ιδιαίτερη επιτυχία ο λυράρης Γιώργος Παραγυιός, ενώ οι φωτισμοί ήταν του Παναγιώτη Μανταλιού.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι καθένας από του συντελεστές έδωσε τον καλύτερο του εαυτό να παρουσιασθεί το συνολικό αποτέλεσμα προϊόν μοναδικής συνεργασίας και ομαδικότητας.

Αυτά τα σχόλια αφορούσαν και το πρόγραμμα του θεατρικού έργου, το οποίο αποτελεί ένα συλλεκτικό φυλλάδιο με πληροφορίες για το Σαλή και τη Θεατρική Ομάδα και η εκτύπωσή του οφείλεται στους χορηγούς, οι οποίοι στήριξαν ουσιαστικά τη συνολική προσπάθεια της Αδελφότητας.

Το θεατρικό έργο «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης», ύστερα από απαίτηση πολλών φορέων και θεατών της Ρόδου, θα επαναληφθεί το Νοέμβριο και είναι μια ευκαιρία για όσους δεν το είδαν τον Ιούνιο να το χαρούν το φθινόπωρο.

Η Ελένη Μερκενίδου στη Ρόδο

Η συγγραφέας του θεατρικού έργου «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης», Ελένη Μερκενίδου η οποία βρέθηκε στη Ρόδο για τις παραστάσεις του έργου γεννήθηκε στη Δράμα, διαμένει στη Θεσσαλονίκη και είναι διδάκτορας Φιλοσοφίας. Είναι μισή Κρητικά αφού η μητέρα της κατάγεται από τα Λευκόμενα Αγίου Βασιλείου Ρεθύμνου.

Έχει εκδώσει πολλές ποιητικές συλλογές, θεατρικά έργα, θεατρικές διασκευές, μεταφράσεις θεατρικών έργων και δραματογραφίες.

Κατά τη διάρκεια της παραμονής της στη Ρόδο δόθηκε η ευκαιρία να γίνουν πολλές συζητήσεις με τα μέλη της Θεατρικής Ομάδας που αφορούσαν τις αξίες της ζωής και πώς η ίδια «γνώρισε» το Σαλή μέσα από τις αφηγήσεις εκείνων που τον έζησαν. Έτσι «ανακάλυψε» τη μεγαλοσύνη της ταπεινότητας των ανθρώπων μέσα από τις πράξεις αγάπης του Σαλή και έκανε κι εμάς κοινωνούς των υπέροχων μηνυμάτων της που περικλείονται στο γεμάτο ευαισθησία και τρυφερότητα θεατρικό της έργο. Η Ελένη Μερκενίδου κέρδισε την εκτίμηση όσων την γνώρισαν στη Ρόδο από την απλότητα και την καλοσύνη της.

Η αγάπη της στη φύση, το περιβάλλον και τον άνθρωπο είναι στάση ζωής που σφραγίζει και την όλη λογοτεχνική της δημιουργία.

Έγραψαν για το θεατρικό έργο «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης»

ΠΡΟΟΔΟΣ, 8-6-2006

«Η Θεατρική Ομάδα της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου από το 1989 δημιούργησε μια αξιοθαύμαστη παράδοση δίνοντάς μας θεατρικές παραστάσεις ποιότητας. Είναι συγκινητικό να βρίσκεις ιδιαίτερα σήμερα, τόσους συμπολίτες μας με ιδανικά, γνώση, καλλιτεχνικές ανησυχίες, αφοσίωση και αγάπη για προσφορά σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής του τόπου. Η θεατρική ομάδα της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου με το έργο που παρουσίασε «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης» της Ελένης Μερκενίδου συγκίνησε βαθιά το κατάμεστο κινηματοθέατρο «Ρόδον»... Ψυχογραφήματα των προσώπων, άρτια απόδοση των χαρακτήρων που βρίσκομε – ευτυχώς και σήμερα – δίπλα μας, τον ουσιαστικό διάλογο καρδιάς και ψυχής όπως θα έπρεπε να είναι η κάθε μας σχέση και αναφορά στον συνάνθρωπο. Προβληματίζε με τα αμείλικτα ερωτηματικά που δεν είναι μόνον φιλοσοφικά θεωρήματα, αλλά πράξεις και στάσης ζωής... αμείλικτα ερωτήματα για όσους μπορούν και θέλουν να ανελιχθούν. Το έργο «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης» γράφτηκε από την καταξιωμένη κι ευαίσθητη Ελένη Μερκενίδου που ήταν παρούσα στις παραστάσεις και σκηνοθετήθηκε από το γνωστό και καταξιωμένο Γιάννη Φλώρο...

Όπως και στις προηγούμενες θεατρικές παραστάσεις της θεατρικής ομάδας δεν υπήρχαν πρώτοι και δεύτεροι ρόλοι, επειδή ήταν όλοι πρωταγωνιστές. Για μια ακόμα φορά τους ευχαριστούμε από καρδιάς για την επιλογή του έργου και την άρτια απόδοση».

Μαίρη Ηλία Παπανδρέου

Η ΡΟΔΙΑΚΗ και ΠΡΟΟΔΟΣ, 27-6-2006

«Η Αδελφότητα Κρητών Ρόδου για μια φορά ακόμη τα κατάφερε να μας ξαφνιάσει ευχάριστα με τη θεατρική ομάδα της. Ακολουθώντας τους δρόμους της πλούσιας παράδοσης και του πολιτισμού της Μεγαλονήσου παρουσίασε στη Ρόδο και σ' άλλους δήμους του νησιού το θεατρικό έργο της Ελένης Μερκενίδου «Σαλής ο μαύρος

βαρκάρης»... Γεμάτο αγάπη το έργο της θεατρικής ομάδας της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου έχει δικό του «μήνυμα» στους δύσκολους καιρούς που ζούμε σήμερα όπου η ύλη, ο υπερκαταναλωτισμός, ο άκρατος ευδαιμονισμός δεν μας αφήνουν να ανακαλύψουμε μέσα μας, βαθιά στην ψυχή μας την αγάπη προς τον άνθρωπο, το δίπλα μας, τον άγνωστο, τον αλλόθρησκο, τον αλλόφυλο, τον οικονομικό μετανάστη, τον άνθρωπο – πλάσμα του Θεού – που έχει την ανάγκη μας. Παρακολουθώντας τη θαυμάσια παράσταση που σκηνοθέτησε ο Γιάννης Φλώρος συγκλονίστηκα. Συγγραφέας, σκηνοθέτης και ερασιτέχνες ηθοποιοί, ξετυλίγοντας καθημερινά σκηνές μιας κοινωνίας που εμείς δε ζήσαμε ανέδειξαν, πιστεύω, τον Θεό της Αγάπης που κρύβουμε μέσα μας. Τον Θεό που κρύβουμε μέσα στην καρδιά μας αλλά δε μας αφήνει να τον δούμε η έπαρση, ο εγωισμός, η αλαζονεία, η ματαιοδοξία. Ο «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης» η θεατρική παράσταση που παρακολουθήσαμε στο θερινό Ρόδον από τους φίλους μας Κρητικούς με γέμισε με αισιοδοξία για έναν καλύτερο κόσμο. Θέλω να τους συγχαρώ ειλικρινά και να δηλώσω ευγνώμων για τη συγκίνηση που μας χάρισαν».

Γιάννης Γιαννακάκης

Η ΡΟΔΙΑΚΗ, 1-7-2006

«Μηνύματα συναδέλφωσης και γεφύρωσης των φυλετικών διαφορών, νοιώσαμε μέσα από αυτό το έργο. Η αγάπη, όταν είναι ανυπόκριτη, παράγει έργο ανθρωπιστικό, άσχετα αν ο άνθρωπος είναι πλούσιος ή φτωχός... Αξίζουν συγχαρητήρια σ' όλους τους συντελεστές της επιτυχημένης παράστασης που με το έργο αυτό ήρθαν να ταραξούν τα νερά του εφησυχασμού και της πεζής καθημερινότητάς μας. Ήρθαν να αναδείξουν όλες εκείνες τις αξίες που ομορφαίνουν τη ζωή μας και να πουν πως, όχι δεν έχουν χαθεί οι αξίες αυτές απ' τους ανθρώπους. Κάπου στο βάθος της καρδιάς τους υπάρχει αγάπη, υπάρχει ανθρωπιά μόνο που οι συνθήκες δεν τις αφήνουν να βγούν στην επιφάνεια. Σ' αυτό μας βοήθησε ο Σαλής να το καταλάβουμε... Δεν ήταν λίγες οι φορές που τα μάτια μας γέμισαν δάκρυα κι άλλες που γελάσαμε με τα επεισόδια των σκηνών του έργου. Αυτό είναι μια επιτυχία, γιατί είναι δύσκολο να ενεργοποιηθεί το συναίσθημα του θεατή. Οι ηθοποιοί της θεατρικής ομάδας των Κρητών το πέτυχαν κι αξίζουν τον έπαινό μας».

Γιώργος Βούης

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ, 3-7-2006

«Με την πρόσφατη θεατρική παράσταση «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης» της Ελένης Μερκενίδου, με φροντίδα και ασφαλώς τη γνωστή και τόσο συγκινητική δραστηριότητα της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου, δόθηκε η ευκαιρία στο θεατρόφιλο κοινό του τόπου μας ν' απολαύσει μια παράσταση που ικανοποίησε και τον πιο απαιτητικό θεατή. Εδώ, οφείλουμε, με ειλικρίνεια και θάρρος να παραδεχτούμε πως δεν μπορούν να υπάρξουν στην πόλη μας πολιτιστικά δρώμενα χωρίς την παρουσία και τη συμμετοχή της Θεατρικής Ομάδας της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου, με έργα μάλιστα που αντανακλούν όχι μόνο τη ζωή της Μεγαλονήσου αλλά τη ζωή στο σύνολό της. Να εξάρουμε ακόμη τη συμβολή όχι μόνο της θεατρικής συγγραφέως Ελένη Μερκενίδου με το θαυμάσιο, όλο συγκίνηση και ανθρωπιά θεατρικό έργο «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης», αλλά και όλων των συντελεστών... και προικισμένων ερασιτεχνών ηθοποιών που ενσάρκωσαν με τόση φυσικότητα, απλότητα, σθένος όσο και πειστικότητα όλα τα πρόσωπα του έργου. Αξίζουν τον έπαινό μας ως μια απλή εκτίμηση της όλης προσπάθειας που καταβάλλανε για να δώσουν στους πολυπληθείς θεατές μια παράσταση που θα επιδιώκανε με λαχτάρα μάλιστα να επιτύχουν ακόμη κι επαγγελματίες ηθοποιοί... Ένα «εκ βαθέων» ευχαριστώ για τη χαρά όσο και την ικανοποίηση που μας δώσανε, στη συγγραφέα του έργου, τους παράγοντες που το πραγμάτωσαν, την Αδελφότητα Κρητών Ρόδου και στους

ερασιτέχνες ηθοποιούς που έδωσαν ζωή και πραγματικό, ζωντανό, ρεαλιστικό όσο και δημιουργικό παλμό στο συγκινητικά ανθρώπινο αυτό θεατρικό έργο».

Παράσχος Παρασός

ΚΡΗΤΙΚΑ ΝΕΑ, Ιούλιος 2006

«Η Θεατρική Ομάδα της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου με το έργο «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης» της Ελένης Μερκενίδου προσφέρει για μια ακόμη φορά μοναδικά στον άνθρωπο και στις αξίες της ζωής μας, υπηρετώντας με υπευθυνότητα και ξεχωριστή ευαισθησία τη θεατρική τέχνη, όπως μας έχει αποδείξει κατά τη δεκαεπτάχρονη πορεία της μέχρι σήμερα».

Διεθνής Εταιρεία Φίλων Νίκου Καζαντζάκη
Τοπική Επιτροπή Δωδεκανήσου

Πραγματοποιήθηκε στις 21-6-2006 στη Στέγη της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου φιλική συγκέντρωση των μελών και συμπαθούντων της Διεθνούς Εταιρείας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη που διαμένουν στα Δωδεκάνησα. Η συνάντηση αυτή είχε προγραμματιστεί, κατά την επίσκεψη του Προέδρου της Εταιρείας Γιώργου Στασινάκη στη Ρόδο με αφορμή την εκδήλωση – αφιέρωμα στο Νίκο Καζαντζάκη στις 17-3-2006, «Ο Νίκος Καζαντζάκης ταξιδευτής» από την Αδελφότητα Κρητών Ρόδου και τη Διεθνή Εταιρεία Φίλων Νίκου Καζαντζάκη.

Στη συνάντηση πήραν μέρος όσοι είχαν εκδηλώσει τότε το ενδιαφέρον τους αλλά και πολλοί νέοι φίλοι οι οποίοι αγαπούν το έργο του μεγάλου συγγραφέα. Στη συνάντηση παραβρέθηκε και ο Πρόεδρος της Εταιρείας Γιώργος Στασινάκης.

Μεταξύ των άλλων, ο κ. Στασινάκης ενημέρωσε τους παρευρισκόμενους σχετικά με το θέμα των επανεκδόσεων, εκδόσεων, μεταφράσεων και διανομής του έργου του Νίκου Καζαντζάκη.

Ιδιαίτερη μνεία έγινε στις εκδηλώσεις οι οποίες θα πραγματοποιηθούν και στα Δωδεκάνησα το 2007 με την ευκαιρία συμπλήρωσης 50 ετών από το θάνατο του Νίκου Καζαντζάκη. Ως πρώτη εκδήλωση προτάθηκε η πραγματοποίηση ομιλίας από την Πρόεδρο του Ελληνικού Τμήματος της Εταιρείας Κλεοπάτρα Πρίφτη με θέμα «Ο Καζαντζάκης η Κρήτη και οι Πόντιοι».

Κατά τη συνάντηση, εκλέχτηκε Τοπική Επιτροπή της Εταιρείας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη στα Δωδεκάνησα στην οποία συμμετέχουν «εραστές» της σκέψης του Νίκου Καζαντζάκη από τη Ρόδο και τα άλλα νησιά της Δωδεκανήσου. Όσοι ενδιαφέρονται να συμμετέχουν στην Επιτροπή της Εταιρείας στα Δωδεκάνησα μπορούν να επικοινωνήσουν με τη σύνταξη του περιοδικού «Του Ψηλορείτη οι στράτες».

Να σημειωθεί ότι το Υπουργείο Πολιτισμού έχει κηρύξει το έτος 2007 ως έτος Καζαντζάκη. Παράλληλα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κάρλος Παπούλιας, αποδεχόμενος σχετική πρόσκληση της Διεθνούς Εταιρείας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη αναφορικά με τις εκδηλώσεις που θα γίνουν, σημειώνει «...Δέχομαι ευχαρίστως να τις θέσω υπό την αιγίδα μου, όχι μόνο γιατί κατ' αυτόν τον τρόπο μου δίνεται η ευκαιρία να αποτίσω ελάχιστο φόρο τιμής στο σπουδαίο αυτό Έλληνα στοχαστή που με το πολυποίκιλο έργο του κοσμεί την παγκόσμια λογοτεχνία, αλλά και γιατί ακράδαντα πιστεύω ότι μέσω αυτών των εκδηλώσεων, το έργο αυτό μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό πρέσβη προβολής της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και προώθησης της σύγχρονης πολιτιστικής μας παραγωγής παγκοσμίως».

Ο «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης» στην Απολακκιά και την Έμπωνα

Το θεατρικό έργο «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης», ύστερα από πρόσκληση των Δημάρχων Νότιας Ρόδου κ. Μανώλη Σαββή και Αταβύρου κ. Παναγιώτη Κυριακούλη, παρουσίασε η Θεατρική Ομάδα της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου στην Απολακκιά το Σάββατο 24-6-2006 και στην Έμπωνα την Κυριακή 25-6-2006.

Τα έργα κέρδισαν τους θεατές οι οποίοι συγκινημένοι εξέφρασαν τον ενθουσιασμό και την ικανοποίησή τους στους συντελεστές της παράστασης.

Στην Απολακκιά τη Θεατρική Ομάδα φιλοξένησε ο Δήμαρχος Νότιας Ρόδου και ο Πολιτιστικός Σύλλογος του χωριού, ενώ στην Έμπωνα ο Δήμαρχος Αταβύρου και ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου.

Θυμούνται το Σαλή στα Χανιά

Ιδιαίτερα συγκινητικά ήταν τα σχόλια των μελών της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου, Μιχάλη Περάκη και Αντώνη Παπαδημητράκη οι οποίοι θυμούνται μικρά παιδιά το Σαλή στα Χανιά και μάλιστα τους είχε φιλέψει με καραμέλες που πάντα κρατούσε στις τσέπες του.

Τον θυμούνται που κάθε που περνούσε από την Τριμάρτυρη ή από τον Άη Νικόλα της Σπλάντζιας στεκόταν σε στάση προσοχής στην εξώπορτα της εκκλησίας κι έχοντας το βλέμμα και τα χέρια του στραμμένα στον ουρανό επικαλούνταν με ευλάβεια τη βοήθειά του.

Η γιορτή των παιδιών

Πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 18-6-2006 στο Ροδίσι η γιορτή των παιδιών με την ευκαιρία λήξεως της σχολικής περιόδου 2005-06 των τμημάτων που λειτουργούν στη Στέγη της Αδελφότητας.

Κατά την εκδήλωση αυτή, έγινε παρουσίαση όλων των τμημάτων των παιδιών που μαθαίνουν παραδοσιακούς χορούς και μουσικά όργανα.

Η εκδήλωση ξεκίνησε με τα παιδιά που διδάσκονται λύρα και λαούτο τα οποία παρουσίασαν μουσικά κομμάτια με την εποπτεία του υπεύθυνου των τμημάτων λυράρη Γιώργου Παραγυιού. Η διαβάθμιση της επιλογής των κομματιών ήταν ανάλογη με την ηλικία και το χρόνο φοίτησης των παιδιών στα τμήματα με τα μεγαλύτερα παιδιά να παρουσιάσουν μια επιλογή από γνωστά Κρητικά τραγούδια ιδιαιτέρων απαιτήσεων.

Στη συνέχεια, έγινε η παρουσίαση των παιδιών τα οποία παρακολούθησαν τα τμήματα παραδοσιακών χορών. Την παρουσίαση «άνοιξαν» τα μικρότερα παιδιά υπό την επίβλεψη της υπεύθυνης των τμημάτων Βαλεντίνας Αλεβιζάκη. Την εκδήλωση έκλεισαν τα παιδιά του εφηβικού τμήματος, τα οποία χόρεψαν χορούς από την Κρήτη και άλλα μέρη της Ελλάδας.

Οι γονείς, τα μέλη και οι φίλοι της Αδελφότητας χειροκρότησαν θερμά όλα τα παιδιά για την προσπάθειά τους. Την ευθύνη παρουσίασης της εκδήλωσης είχε ο Βαγγέλης Κορακάκης. Σ' όλα τα παιδιά δόθηκαν αναμνηστικά διπλώματα.

Ο Πρόεδρος της Αδελφότητας ευχαριστώντας τους συνεργάτες της Αδελφότητας για την προσφορά τους αναφέρθηκε και στο τμήμα των μεγάλων που λειτουργεί τις Τετάρτες στη Στέγη της Αδελφότητας με υπεύθυνο το Γιώργο Σοκομήτρο.

Υπενθυμίζουμε:

Μην αμελείτε να φέρνετε τα παιδιά σας στα τμήματα χορών και μουσικής.

Είναι η ελάχιστη προσφορά στον τόπο καταγωγής μας, την Κρήτη. Μην χάσετε την ευκαιρία να μάθετε τώρα παραδοσιακούς χορούς.

Η ζωή μας είναι οι άλλοι

Γράφει η Ευγενία Στεφανάκη

Το τριήμερο του Ιουνίου που πέρασε (16,17,18-6-2006) ολοκληρώθηκαν στη Ρόδο οι παραστάσεις του θεατρικού έργου «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης» που είχα την ευτυχία να πάρω μέρος.

Τα νοήματα του έργου μεστά και οι κριτικές που πήραμε δικαίωσαν για την επιλογή του έργου. Γίναμε κι εμείς καλύτεροι.

Η αγάπη και η προσφορά του Σαλή άφησαν ανεξίτηλα τα σημάδια μέσα μας. Πιάνω τον εαυτό μου να επαναλαμβάνει πολλές φράσεις του έργου.

Στις επόμενες υποχρεώσεις μας ήταν η παράσταση του Σαββάτου στην Απολακκιά. Η Ομάδα μας αποτελείται από ανθρώπους που λειτουργούν ομαδικά και σε κάνουν να νιώθεις από την πρώτη στιγμή ζεστά, όμορφα, αγαπημένα.

Το ραντεβού μας ήταν στην πλατεία του χωριού το Σάββατο το απόγευμα. Ο Αντώνης με τον Βαγγέλη πήγαν πρώτοι με τα σκηνικά και ακολουθήσαμε οι υπόλοιποι. Ζεστή και εγκάρδια η Πρόεδρος του Πολιτιστικού Συλλόγου Απολακκιάς, φιλικός και φιλόξενος ο Δήμαρχος.

Γνωρίζαμε για τις δυσκολίες που θα αντιμετωπίζαμε σε έναν χώρο υπαίθριο αλλά η ομάδα μετά από 17 χρόνια παρουσίας αντιμετωπίζει κάθε πρόβλημα με αισιοδοξία. Η όλη ατμόσφαιρα θύμιζε λίγο πανηγύρι και προβληματιζόμαστε για τη δυσκολία του έργου. Δεν είναι κωμωδία, όπως το προηγούμενο, και θέλει προσοχή για να περάσουν τα μηνύματα του έργου. Η πλατεία γεμάτη από παιδιά, νέους, ηλικιωμένους. Δώσαμε υπόσχεση να παίξουμε πρώτα για τον εαυτό μας. Και νά η έκπληξη, όταν τελείωσε η πρώτη σκηνή με το ζεστό χειροκρότημα. Είχα πείσει τον εαυτό μου ότι και δύο θεατές να εισπράξουν τα μηνύματα του έργου πάλι θα πρέπει να είμαστε ευχαριστημένοι.

Πέρασε η ώρα, τελείωσε η παράσταση και το ζεστό χειροκρότημα σήμαινε ή ότι ένιωσαν το νόημα του έργου ή ότι ευγενικά μας ευχαριστούσαν για την παρουσία μας στο χωριό τους.

Μετά το δείπνο, μείναμε στο ξενοδοχείο του χωριού, γιατί την επόμενη μέρα, την Κυριακή είχαμε παράσταση στην Έμπωνα.

Το πρωί θέλησα να παρακολουθήσω τη λειτουργία στην εκκλησία του χωριού. Πήγα πολύ πρωί με τον σύζυγό μου και η διαδρομή από την πλατεία στην εκκλησία της Αγίας Μαρίνας μας αποζημίωσε. Στενά δρομάκια, όμορφα σπίτια, λουλουδιασμένες αυλές ήταν η εικόνα που βλέπαμε μέχρι να φτάσουμε.

Η εκκλησία παλιά, οι εικόνες θαυμάσιες και όλη η ατμόσφαιρα γεμάτη κατάνυξη. Όταν ο ιερέας διάβαζε την ευαγγελική περικοπή και αναφερόταν στους αλιείς μαθητές του Χριστού, για μια στιγμή νόμισα πως ο ίδιος έτσι με το τραχύ ηλιοκαμένο πρόσωπο του αποτελούσε μέρος του σκηνικού.

Στο τέλος, ο δάσκαλος κ. Γιάννουστας πήρε το λόγο στον άμβωνα και με λόγια λίγα αλλά μεστά εξήγησε το ευαγγέλιο. Είπε ότι ο Χριστός επέλεξε τους μαθητές του από απλούς ψαράδες. Για να μας δείξει ότι δεν παίζει ρόλο το επάγγελμα, αν είσαι γιατρός ή δικηγόρος, όπως χαρακτηριστικά είπε, ή οδοκαθαριστής. Σημασία έχει τι κλείνει μέσα η ψυχή σου. Αυτό μας διδάξε χθες βράδυ η Θεατρική Ομάδα της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου με το να παρουσιάσει το γεμάτο θυσία, αγάπη, προσφορά έργο «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης».

Ξαφνιάστηκα και συγκινήθηκα, όταν ο συνταξιούχος δάσκαλος με κάλεσε στον άμβωνα και ο ιερέας μας χάρισε την εικόνα της Αγίας Μαρίνας για τη θεατρική μας προσφορά στους κατοίκους του χωριού. Ψέλλισα ένα ευχαριστώ, αλλά μου έδωσε το μικρόφωνο και με παρότρυνε να πω δυο λόγια για το έργο.

Δεν ξέρω που βρήκα το θάρρος, άκουγα τον εαυτό μου να λέει για τα μηνύματα του έργου, που είναι μόνο αγάπη, αυτοθυσία, σεβασμός στους συνανθρώπους μας. Μίλησα για την πίστη που πρέπει να έχουμε στον Χριστό μας, δανείστηκα λόγια του Σαλή «ζήτα από το Θεό και θα

σου δώσει – η ζωή μας είναι οι άλλοι – οι νύχτες και οι μέρες μας φωτίζονται από το φως της ψυχής μας» και συνέχισα δίνοντας μαρτυρία και για το δικό μου προσωπικό Γολγοθά που ολοφάνερα η θεία επέμβαση του Θεού με βοήθησε, γιατί αφέθηκα σ' Αυτόν.

Δε θυμάμαι πώς τελείωσα, αλλά θυμάμαι την αγάπη και τη συγκίνηση που εισέπραξα από όλο το εκκλησίασμα και την παρότρυνση του ιερέα: «Το έργο ήταν μια ιερή μυσταγωγία και φροντίστε να το δει πολύς κόσμος. Να το δουν τα παιδιά στα σχολεία, γιατί αυτά που πρεσβεύει θα πρέπει να είναι όλη μας η ζωή, η αγάπη και οι άλλοι».

Έφυγα γεμάτη από ηρεμία και ανακούφιση. Ο κόπος μας δεν πήγε χαμένος.

Τα μέλη της ομάδας μας δέχτηκαν με πολλή χαρά το νέο που τους μετέφερα και όλο δώσαμε την υπόσχεση ότι δεν πρέπει να υποτιμούμε κανένα χώρο. Χώρος είναι η αγάπη και οι άλλοι είναι η Ζωή μας, όλη η ΖΩΗ μας.

«ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ» – Παρασκευή 9 Ιουνίου 2006

*Περιοδική έκδοση της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου «Ο Ψηλορείτης»
"Του Ψηλορείτη οι στρατές", τευχ. 61, Φεβρ. 2006, Ρόδος.*

Πρόκειται για περιοδική έκδοση που πιστοποιεί χρόνια τώρα την ζωντάνια, τη δράση, την σύμπνοια και την παρουσία του Κρητικού στοιχείου της Ρόδου, που πάντα διακατέχεται από την απέραντη αγάπη προς την γενέτειρα!

"Η καρδιά τση Κρήτης χτυπά και στη Ρόδο" είναι το μότο του χαριτωμένου περιοδικού τους, που έχει σελίδες αφιερωμένες στον Βενιζέλο, στον Καζαντζάκη, στ' Αρκάδι, σε οργανοπαίκτες μας που τιμούν την Κρήτη με τις μουσικές δημιουργίες τους. Κι ακόμη: ιστορικά θέματα, λαογραφικά, ανέκδοτα, νάκλια και αθιβολές, μαντινάδες και ρίμες ένα μπουκέτο όλο αρώματα τση Κρήτης.

Αξίζουν συγχαρητηρίων οι αδελφοί μας τση Ρόδου, γιατί η περιοδική πολιτιστική έκδοσή τους "Του Ψηλορείτη οι στρατές", αξίζει τους μόχθους και τις θυσίες των.

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Γιάννης Νιωτάκης, με τα εκλεκτά μέλη του Συμβουλίου του είναι άξιοι επαίνων!

Σ.Σ. Να ευχαριστήσουμε τον καλό μας φίλο Δάσκαλο – Λαογράφο Σταμάτη Αποστολάκη για το σχόλιο του στη στήλη του - Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα του τόπου μας - στην εφημερίδα «Χανιώτικα Νέα», τη μεγαλύτερη επαρχιακή εφημερίδα, με την οποία συνεργάζεται τώρα και 40 χρόνια. Η αναφορά στο περιοδικό "Του Ψηλορείτη οι στρατές" από έναν καταξιωμένο συγγραφέα, μελετητή, υπηρέτη του πνεύματος και τση Ιδέας τση Κρήτης στηρίζει και ενδυναμώνει την προσπάθεια που η Αδελφότητα Κρητών καταβάλλει στη Ρόδο.

Περασμένες μου αγάπες

Γράφει ο Χαράλαμπος Βουτυράκης

Σετέμπρης φτάνει. Ανοίγουνε τα σκολειά, όπως όλους τους Σετέμπρηδες απού ανεστορούμαι. Τα παλαιϊνά χρόνια πριχού ο «πολιτισμός» σακατέψει το «όζον» και ανεβάσει τη θερμοκρασία τση γης από τη μάνιτα τζη για μας τσι άχρηστους απού τση λάχαμε, το Σετέμβρη είχαμε και τα πρωτοβρόχια. Ετσά ετούτονα το μήνα εβγαίνανε όξω οι χοχλιοί κι εμπαινανε μέσα τα κοπέλια. Ανεστορούμαι τον καιρό μου. Το οχτατάξι

Γυμνάσιο αφού επήγαινα. Ήτονε «μειχτό». Από τα πρώτα «μειχτά» Γυμνάσια στην Ελλάδα. Χαρά Θεού το «μειχτό» για κοπέλια και κοπελιές και πολλά υγιεινό.

Ο περίβολος του, κάθε ταχυνή και τα διαλείμματα ήμοιαζε με μελίσι. Όλος ένα βουϊτό.

Μια πρώτη του Μάρτη, όπως κάθε πρώτη του Μάρτη, πριχού χτυπήσει το κουδούνι για την προσευχή, όλοι, ασερνικοί και θηλυκοί με μιαν ασφεντρουλιά στη χέρα εδέρνανε ο γης τον άλλο τραγουδώντας. «Μάρτης είναι σήμερα άλλαξε την τρίχα σου και την κολοκύθα σου». Με ανθισμένες ασφεντρουλιές και με την τραγουδιστή προσταγή ν' αλλάξομε όψη και νου, εκαλωσορίζαμε την άνοιξη. Την άνοιξη που όλα αλλάζουν ως κι ο όφης το πετσι-ν-του. Το αλληλοσκότωμά μας επήρε τέλος με το χτύπημα του κουδουνιού. Προσευχή, κι ύστερα ξεχύνονται όλοι μαζί στην κεντρική πόρτα του σκολειού κι από κειά ξεχωρίζουνε σε πατούλιες πατούλιες και κάθε μια μπαίνει στην τάξη τζη.

Στην εδική μου τάξη έχομε θρησκευτικά. Ο γέρος καθηγητής μας μπαίνει μέσα. Ήπρεπε να 'χει παρμένη σύνταξη μα πού 'θελα βρει καλλίτερα όπως ήλεγε. Σταματά η φασαρία. Όλοι ορθοί μέχρι να κάτσει ο καθηγητής κι ύστερα ξανακαθίζομε. Τα θρανία είναι τρεις σειρές. Δυο για τσ' ασερνικούς και μια για τσι κοπελιές. Στη μ-πρώτη σειρά, πρώτο θρανίο κάθομαι με τον-γ-καρδιακό μου φίλο το Σταύρο. Δε λέμε μπλιό τα ονόματα μας. Ο γης φωνιάζει τον άλλο «Αξά».

Ο Αξάς με το που κάτσαμε, βγάνει χωστά-χωστά κάτω από το θρανίο τον Ταρζάν-Γκαούρ. Ένα περιοδικό περιπετειών στη ζούγκλα με πολλή πέραση εκεινιά την εποχή. Βυθίζεται στο διάβασμα. Είναι ήσυχος. Ο καθηγητής, κατέχομε πως βγάνει τον καθένα στο μάθημα μια βολά το δίμηνο βρέξει λιάσει. Ο Αξάς εβγήκε στο προηγούμενο μάθημα και πήρε βαθμό κάτω από τη βάση, αλλά δεν είχε και μεγάλη σκάση. Επερίμενε μπλιό το άλλο δίμηνο να ψυχανεμιστεί πότε δα βγει, για να κάτσει να διαβάσει. Ανοίγει ο καθηγητής το βαθμολόγιο και φωνιάζει δυο συμμαθητές αφού δεν είχανε βαθμό, να σταθούνε στο- μ-πίνακα να πούνε το μάθημα.

Το τρίτο όνομα που φωνιάζει είναι του Αξά. Καθώς φαίνεται εξέχασε να του βάλει βαθμό οντε τον εξέτασε την προηγούμενη βολά. Ξυπάται ο Αξάς, γυρίζει κοψοχολιασμένος και μου ψιθυρίζει «όφου Παναγία μου είντα δα κάμω εδά που δεν έχω ανοιγμένο βιβλίο;». «Έβγα, του λέω και πε' του Ταρζάν-Γκαούρ αφού 'σαι διαβασμένος». Με ξανοίγει σα να θωρεί εξωγήινο και ψιθυρίζει απελπισμένος. «Παλαρός είσαι; Να με σκοτώσει θέλει». «Σκοτωμένος είσαι αφού 'σαι» του αποκρίνομαι. «Έβγα». Δε μπορεί να κάμει κι αλλιώς. Βγαίνει και πάει με τσι δυο άλλους.

Ο καθηγητής δε βγάνει άλλους για εξέταση. Μουλώνει τη-γ-κεφαλή, βάνει το πηγούνι απάνω στη χέρα-ν-του, μισοσφαλεί τα μάτια-ν-του και λέει του πρώτου. «Λέγε». Εντάκαρε αυτός να λέει το μάθημα αφού 'χαμε. Δεν ήτονε όμως καλά διαβασμένος. Ο καθηγητής ήνοιγε πότε πότε τα μάτια-ν-του και τούδινε θάρρος. «Ίσα και γοργό το 'χεις». Μια-γ-κοπανιά εκόλλησε και δεν εξεκόλλα παρ' όλα τα «ίσα και γοργό το' χεις». Ο καθηγητής του λέει «κακομοίση μου πράμμα δεν εδιάβασες. Μονοπήφιο παίρνεις σήμερα».

Ο δεύτερος ήτονε διαβασμένος. Λέει το μάθημα ογλήγορα και νανουριστικά. Ο καθηγητής ανοίγει τα μάτια-ν-του και του λέει, «Μπράβο λεβεντιά μου, διψήφιο παίρνεις». Βάνει βαθμό, βάνει και το πηγούνι-ν-του στη χέρα-ν-του και σφαλεί τα μάτια. Ο Αξάς ντακέρνει να λέει ό,τι εδιάβασε στον Ταρζάν-Γκαούρ, «Ο Ταρζάν πιάνει το λιοντάρι από το λαιμό, του θέτει μια μαχαιριά στη-γ-καρδιά και γλυτώνει το Γκαούρ. Ο Ποκοπίκος, η Χουχού και η τσίτα χειροκροτούν». Συνεχίζει για μιαολιά ώρα χωρίς να κομπιάζει, αφού με μιαν ανάγνωση ήμαθε απ' όξω τον Ταρζάν-Γκαούρ. Ποιος; Αυτός που δέκα φορές να διάβαζε το μάθημα δεν το μάθαινε.

Η τάξη έχει παγώσει γιατί κατέχει πως ο καθηγητής δέρνει άσκημα με τη βέργα που του χαρίσαμε στην εορτή-ν-του. Κιανείς δε γελά. Εγώ κρατώ την αναπνιά μου. Βάνω με το μυαλό μου τη σπασμένη καυκάλα του Αξά και τρέμω. Αυτός συνεχίζει ίσαμε εκειά αφού είχε διαβασμένο το περιοδικό και σταματά κατακόκκινος. Ο καθηγητής που τονε γάτεχε είντα σκράπας ήτονε, γουρλώνει τα μάτια-ν-του, τονε ξανοίγει καλά καλά.

Σκέφτομαι «όφου εδά δα του χυθεί». Οι αποδέλοιποι άκρα του τάφου σιωπή. Ανοίγει τη μπουκά ν-του και λέει. «Πρώτη βολά οφέτος δα σου βάλω διψήφιο. Πώς το 'παθες κι εδιάβασες; Κάτσετε κάτω».

Ο από πίσω μου στο θρανίο μουλώνει και μου λέει. «Ωρε συ, ετούτσες φαίνεται κοιμάται κι άμα κομπιάζεις σου βάνει μονοψήφιο κι άμα τα λες ογλήγορα, διψήφιο». Όλοι είχαμε απομείνει άφωνοι. Από κεια κι ύστερα οι μισοί λέγαμε το «Πιστεύω» και οι άλλοι μισοί το «Πάτερ ημών». Δυο κοπελιές μια βολά ετραγουδήσανε το «Πλάφ και πλούφ τα κουπιά μες το κύμα κι η αγάπη μας πηγαίνει όλο πρίμα».

Ίσαμε που μας επήρε χαμπάρι και μας ήνοιξε τσι καυκάλες θηλυκώ κι ασερνικώ. Καλή χρονιά. Υγεία και προκοπή στα κοπέλια σας.

Ανακαλύφθηκε ο Αστερισμός του Ταύρου σε Μινωικό Αγγείο

Γράφει η Μαίρη Ηλία Παπανδρέου

Ανακάλυψη του Καθηγητή Αστρονομίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Γεωργίου Μπάνου*, ανακοινώθηκε από τον ίδιο στο 14ο Διεθνές Αρχαιοαστρονομικό Συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στη Ρόδο 6-11 Απριλίου 2006 και είναι «ο αστερισμός του Ταύρου σε Μινωικό Αγγείο».

Ο κ. Μπάνος είπε: «Προ ολίγων ετών, οι Γιάννης και Έφη Σακελλαράκη σε ένα δίτομο εξαιρετικό δημοσίευσμά τους με τίτλο «Αρχάνες, η Μινωική Κρήτη υπό νέο φως», παρουσίασαν ένα μέρος των ευρημάτων τους από τις μακροχρόνιες ανασκαφές τους στην Κρήτη. Ανάμεσα σε αυτά περιλαμβάνονταν και μερικά προερχόμενα από την ανασκαφή ενός σημαντικού ιερού στα Ανεμόσπηλια, μια κορυφή στο βουνό Γιούχτας, στο οποίο ανακάλυψαν απομεινάρια ανθρωποθυσίας. Συμπερασματικά διατύπωσαν την άποψη ότι το ιερό καταστράφηκε από σεισμό και πυρκαγιά κατά τη διάρκεια της θυσίας ενός νέου, προς εξευμενισμό κάποιας χθόνιας θεότητας, ύστερα από εκδήλωση προσεισμικής δραστηριότητας. Η σχετική δημοσίευση προκάλεσε το διεθνές ενδιαφέρον, αλλά και κάποιο σκεπτικισμό.

Ιδιαίτερου ενδιαφέροντος εύρημα αποτέλεσε ένα καδόσχημο αγγείο, όμοιο με τα χρησιμοποιούμενα για τη συγκέντρωση του αίματος κατά τις θυσίες με πλούσια διακόσμηση, πλαστική, εγχάρακτη και πολύχρωμη καλύπτουσα την επιφάνειά του ολόγυρα εν είδει ζωοφόρου, χρονολογούμενο στο 1700 π.Χ. Τα μοτίβα της διακόσμησης είναι χρώματος λευκού, υπόλευκου και ερυθρού επάνω σε μαύρο φόντο. Το κεντρικό μοτίβο αποτελεί ένας ταύρος υπόλευκος με μερικές ερυθρές βούλες διαφόρων μεγεθών, επάνω στο σώμα του. Ο ταύρος είναι ανάγλυφος εξέχοντας ελαφρά από την επιφάνεια, με εγχάρακτες ορισμένες λεπτομέρειες.

Οι ανασκαφείς επικέντρωσαν το ενδιαφέρον τους στην πράγματι εντυπωσιακή διακόσμηση του αγγείου, συμπεραίνοντας ότι πρόκειται για μια καλλιτεχνική σύνθεση στην οποία προέβη ο καλλιτέχνης για κάποιο ειδικό σκοπό. Έτσι σημειώνουν: «είναι αρκετά πιθανό, ο λευκός ταύρος από τα Ανεμόσπηλια, διάστικτος με ερυθρές βούλες να συμβολίζει ένα θυσιαστικό ζώο». Και προσθέτουν «Θέλουμε να ελπίζουμε ότι νέες ανακαλύψεις θα ρίξουν περισσότερο φως επί του θέματος». Εξάλλου συμφωνώντας με τον επιτυχή χαρακτηρισμό του Νίκου Παπαχατζή που υποστηρίζει πως πρόκειται για «ομιλούν έμβλημα», καταλήγουν στο συμπέρασμα πως η όλη σύνθεση αποτελεί «ομιλούν σύμβολο», η ερμηνεία του οποίου ωστόσο είναι προς αναζήτηση. Στο πλαίσιο μιας διεπιστημονικής προσέγγισης, όπως αυτή τίθεται από ένα συνέδριο Αρχαιοαστρονομίας, περισσότερο φως μπορεί να προέλθει από μια αστρονομική πηγή, δοθέντος ότι η Προϊστορική Αρχαιολογία και η Προϊστορική Αστρονομία συναντώνται σε θέματα Αρχαίων Θρησκειών. Έτσι μια αστρονομική ματιά θα μπορούσε να οδηγήσει σε κάποια λογική ερμηνεία της σύνθεσης. Οι Αρχαιολόγοι διατύπωσαν την άποψη, ότι ο καλλιτέχνης χρησιμοποίησε τις ερυθρές βούλες στο σώμα του ταύρου στο αγγείο προκειμένου να παραστήσει το δέρμα του ζώου. Όμως είναι αρκετά φανερό ότι η κατανόμη τους στην εικόνα του δεν είναι τυχαία. Αντίθετα διακρίνεται κάποιος σχηματισμός που φέρνει στο νου αστρικό χάρτη. Με μια τέτοια υπόθεση είναι εύλογο να πάει η σκέψη στον αστερισμό του Ταύρου, όπως εμφανίζεται σε ένα χάρτη του ουρανού. Μια σύγκριση λοιπόν των δύο σχηματισμών με ορισμένες προϋποθέσεις οδηγεί στο σχεδόν βέβαιο αποτέλεσμα πως πράγματι ο σχηματισμός στο σώμα του ταύρου στο αγγείο απεικονίζει το γνωστό αστερισμό.

«Κατόπιν τούτου οδηγούμεθα σε μια αστρονομική προσέγγιση του συμβολισμού της διακόσμησης του αγγείου, προς την οποία συγκλίνουν όλα τα μοτίβα της. Πρόκειται για μια εικόνα της Άνοιξης, της οποίας η σημασία είναι προφανής ως αφετηρία για την ανανέωση της Φύσης, ήτοι της έναρξης του ετήσιου κύκλου της ζωής και κατ' επέκταση της σχετικής εορτής και τελετουργίας στο πλαίσιο του Μινωικού Ημερολογίου. Είναι φανερό ότι το μπουμπουκιασμένο και ανθισμένο τοπίο που περιβάλλει τον ταύρο παραπέμπει στην Άνοιξη, οπότε το εαρινό ισημερινό σημείο (έναρξη της Άνοιξης) βρισκόταν στον αστερισμό του Ταύρου κατά τη Μινωική Εποχή. Ο ερχομός της Άνοιξης, όπως είναι γνωστό, εορταζόταν πάντοτε με τελετουργίες και θυσίες. Είναι εξάλλου πολύ πιθανό να συνεορταζόταν η έναρξη του έτους ή ακόμα η έναρξη της «οκταετηρίδας» του Μινωικού Ημερολογίου.

Τα κύρια συμπεράσματα της Ανακοίνωσης είναι ότι στο αγγείο από τα Ανεμόσπηλια είναι ο αρχαιότερος καταγραμμένος αστερισμός – σημαντική ανακάλυψη – γεγονός που δείχνει τη σημαντική αστρονομική δραστηριότητα των Μινωικών, και ότι η σύνθεση της διακόσμησής του αποτελεί εικόνα της Άνοιξης, η έναρξη της οποίας σηματοδοτεί πιθανότατα την αρχή του έτους».

*Ο Γεώργιος Μπάνος είναι Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Σπούδασε Φυσική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και Αστροφυσική στο Πανεπιστήμιο Παρισιών. Εργάστηκε στα Αστεροσκοπεία Αθηνών, Meudeou και PIC-DU-MIDI Γαλλίας καθώς και στο Ινστιτούτο KIEPENHEUER Γερμανίας σε θέματα Αστροφυσικής. Διετέλεσε Συγκλητικός και Πρύτανης και τελευταία ασχολείται με θέματα Ιστορίας, Αστρονομίας και Αρχαιοαστρονομίας.

Με βάρσαμο κι αρισμαρή

*«Ολοχρονίς του Χρόνου» - Κωστή Λαγουδιανάκη
(απόσπασμα από το ποίημά του «Τρυγοπόλεμος, Σταφυλοπατήματα, Κρασοπαινήματα»)*

Σετέμπρης μήνας σα θα μπει, Σετέμβρης οντέ πιάσει
χτυπά η καμπάνα τ' αμπελιού ο μούστος για να βράσει.
Σετέμπρης μήνας πάτησε και στην αμπελοχώρα
βγαίνει ο τελάλης διαλαλεί πως του κρασοῦ 'ρθ' η γι-ώρα.
Παίρνει ο Σετέμπρης μούζικο γλυκό σκοπό να στέσει
τσι τρυγητάδες στο χορό μηνά για να καλέσει.
Αρχίζει ο χορός του τρυγητού, στ' αμπέλι ο δρόμος φέρνει
και το χορό ο Διόνυσος αυτός το μ-πρωτοσέρνει.
Στ' αμπέλια τα πλατύφυλλα τα γέλια αντηχούνε
και οι τρυγήτρες ρέγουνται να σταφυλοτρυγούνε.
Φωνές, χαρές, πειράγματα στο αμπελοχωράφι
σκέψη γλυκιά ο κόπος τως πως δε δα πάει στράφι.
Στου τρυγητού το «μ-πόλεμο» γλυκοκαλεί η καμπάνα
και το καλάθι 'ν' ανοιχτό να μπει μέσα βηλάνα.
Μέσα στη γ-κόφα τρυγητή βάλε και κοτσιφάλι
να πάρει χρώμα το κρασί, κόψε και βάλε πάλι.
Τρυγήτρα μου στη χέρα σου πάρε το κλαδευτήρι
κι έμπα κι εσύ στο «μ-πόλεμο» και κόψε θραψαθήρι.
Τρυγοπόλεμου λάφυρα ποιος δα τα πρωτοπάρει
λιάτικο και ρωμείο κι έχει και μαντηλάρι...

Μήτσος Σταυρακάκης

από το καινούργιο του βιβλίο «Στων αναμνήσεων την εξορία (Λόγος έφιππος)»

Μεσ' την καρδιά 'ναι οι ρίζες σου και στο μυαλό μου ανθίζεις
και κολυμπώ 'ς τσι μυρωδιές γιατί μοσκομυρίζεις.

Πλάι στο προσκεφάλι μου η σκέψη σου πλαγιάζει
κι ως τα βαθιά χαράματα μου γλυκοκουβεδιάζει.

Εγώ 'μαι κείνο το πουλί που πέτουνα στα ύψη
μα μου 'χουν κόψει τα φτερά και πορπατώ με θλίψη.

Το σήμερα μονάχα ζω, το χθες το 'χω ξεχάσει
δε σκέφτομαι το αύριο, γιατί 'ίσως να μη φτάσει.

Αθιβολές

Αναστασία Φασουλά – Ντούνη, «Ανωγειανά Ι»

Η απυριασμένη

Ένας καλοντυμένος με τα σκολινά ντου ντελικανής εκατέβαινε απ' τ' Ανώγεια κι επήραινεν
οθε γ-κάτω. Απ' αλάργο θωρεί μιαν όμορφη κοπελιά κι ανέβαινεν οθε ντο χωριό. Η
κοπελιά ήρχουντον απ' τ' αμπέλι απού πήγε και τ' απύριαζε. Σαν εσίμωσε, τση λέει ο
άλλος:

- Πολλά όμορφη 'σαι κοπελιά, μα 'σαι απυριασμένη!
- Εκείνη, δίψως να χάσει καιρό, τ' αποκρίνεται:
- Εκάτεχά το πώς 'θελα μου παντήξει η χολέρα!

Νάκλια

Μιχάλης Ε. Χουρδάκης(Νίσπιτας), «Τα Διάφορα του Νίσπιτα – τόμος Β' »

Δα τη βγάλω πάλι με το τηγανόλαδο

- Και δε μου λες παιδί μου Μιχελιό, ερώτηξε ο δάσκαλος. Σκολάς εδά, πας στο σπίτι,
τηγανίζει η μάνα σου δυο αυγά, τρώει η γι' αδελφή σου το 'να, τρώει ο αδελφός σου τ'
άλλο. Ετουλόγου σου πόσα αυγά δα φας;
- Κατέχω τη 'γω τη μοίρα μου δάσκαλε, κάνει το Μιχελιό. Με το τηγανόλαδο δα τη
βγάλω πάλι ο κακομοίρης!